שֶׁיּוֹדֵעַ בָּהֶם שֶׁהֵם עִקַּר הַפֵּרוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, (פג) וְשֶׁאֵינָן עִקַּר הַפֵּרוֹת בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, (פד) וְאִם הוּא (כמ) [כח] מְסֻפָּק בּוֹ אִם הוּא עִקַּר הַפֵּרוֹת אוֹ לֹא, (פה) בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ (פו) מַה הוּא, מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל (טור):

רג דִּינֵי בְּרָכַת פֵּרוֹת הָאָרֶץ. וּבוֹ ח׳ סְעִיפִים:

א א[א]עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: **ב** (א) ב[ב]עַל הַתּוּתִים הַגְּדֵלִים בְּסָנָה בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. הַגָּה: *)דְּלֹא מִקְרֵי עֵץ אֶלָּא (ב) שֶׁמּוֹצִיא עָלָיו מֵעֵצוֹ, אֲבָל מַה שֶּׁמּוֹצִיא עָלָיו מִשָּׁרָשָׁיו לֹא מִקְרֵי עֵץ, וְהָנֵי כֵּיוָן (ג) דְּכֻלָּה עֵצָיו לְגַמְרֵי (ד) [א] בַּחֲרָף וְהָדַר פָּרַח מִשָּׁרָשָׁיו, מְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה

א בְּרָכוֹת ל״ה (ע״א). **ב** שָׁם מ׳ (ע״א) וּבְתוֹסְפוֹת (ד״ה איתא) עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ה ה״ז) דְּמַסֶּקֶת כִּלְאַיִם אַף עַל פִּי שֶׁהָעֵץ מִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. *) (וְנִרְאֶה לְפָנֵינוּ דְּעָנְתִּי שֶׁהַגֶּפֶת רַמ״א שֵׁיךְ אַחַר סְעִיף ג׳ וְכֵן הוּא בְּתִשְׁוּבַת הַגְּאוֹנִים שֶׁהֶבִיא הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כו׳ עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: **[כח] מְסֻפָּק.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתְבוּ תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (בְּרָכוֹת כה. ד״ה מאי תקנתיה) דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּשַׁ״ס הַנֶּהֱנֶה כְּלֹא בֵּרְכָה כְּאִלּוּ מָעַל, אַף אִם לֹא יָדַע רַק בְּרָכַת שֶׁהַכֹּל יָצָא מִידֵי מְעִילָה, אֶלָּא דַּאֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ לִלְמֹד הַבְּרָכָה הָרְאוּיָה לְכָל דָּבָר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּכְאֶלְיָה רַבָּה (סק״א) כָּתַב אֲהָא דְּאָמְרִינַן מֵאן דְּבָעֵי לְמֶהֱוֵי חָסִידָא לְקַיֵּם מִילֵּי דִּבְרָכוֹת, וְלִכְאוֹרָה אִם לֹא בֵּרַךְ רָשָׁע מִיקַּר, אֶלָּא שֶׁרָצוֹנוֹ לוֹמַר בְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ, וְכָתַב שֶׁלֹּא יֹאמַר אֶפְטַר בִּבְרָכָה שֶׁהַכֹּל, כִּי הֲרֵי זֶה בּוּר שֶׁקִּלְלוּהוּ חֲכָמִים, אֶלָּא יֵשׁ לִלְמֹד לֵידַע, וּמַה שֶּׁהוּא סָפֵק דִּינוֹ שֶׁהַכֹּל. וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁיְּכוֹל לְפָטְרוֹ בְּתוֹךְ הַפְּעוּדָה צָרִיךְ טְפֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן ר״ד סְעִיף קָטָן כ׳:

ב [א] בַּחֲרָף. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב וְאוֹתָן הָאִדָּמִים הַנִּמְצָאִים כו׳, זֶהוּ אוֹתָן הַנִּמְצָאִים

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(כמ) **מְסֻפָּק.** הַיְנוּ אַחַר שֶׁלָּמַד, אֲבָל מִי שֶׁלֹּא לָמַד, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיִּלְמַד אֵצֶל חָכָם לְלַמְּדוֹ. ש״ס (ברכות לה.), מִגַּן אַבְרָהָם (ס״ק לו):

ב (ג) **בַּחֲרָף.** וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בִּפְרִי שֶׁקּוֹרִין בְּרוּיְמְבֶּע״ר, וּפְרִי אָדֹם שֶׁקּוֹרִין עֶרְפֶּ״ל, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. מַהֲרַ״ם. בַּ״ח (ס״א). וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״א) כָּתַב מִשּׁוּם הָאֲגֻדָּה שֶׁיְּבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, שֶׁכֵּן הֶעָנָף מִתְקַיֵּם יָמִים הַרְבֵּה, וְכִי שָׁקַל פֵּירָא הָדַר אָתֵי מַאוֹתוֹ עָנָף עַצְמוֹ, וְכֵן עִקָּר. וְכֵן אוֹתָם שֶׁקּוֹרִין בְּפוֹלִין יַאגְדָע״ס הַשְּׁחוֹרִים. אֲבָל הָאֲדָמִים הַגְּדֵלִים בַּעֲשָׂבִים מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְאוֹתָם הָאֲדָמִים הַנִּמְצָאִים בְּתַחְמוּדִי וְגַם יֵשׁ מִין הַנִּמְצָאִים בְּחָרָף וְאֵין בָּהֶם אֶלָּא שֹׁרֶף בְּעֶלְמָא כְּנוּס בְּתוֹךְ הַחֲרָצָנִים וּמוֹצְצִין אוֹתָן וְזוֹרְקִין אוֹתָן, רְאוּי לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל, דְּהַקְלִפָּה וְהַגַּרְעִינִין

בְּאוֹר הֲלָכָה

מֵי פֵּרוֹת שֶׁיָּצְאוּ עַל יְדֵי בְּשׁוּל דְּהֶרְאָ״ש מְבָרֵךְ כְּעַל פֵּרוֹת, וְגַם הֶרְשְׁבָּ״א מוֹדֶה, דְּהָא אֵיהוּ לֹא פָּלִיג אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין דִּרְכָּן שֶׁל פֵּרוֹת אֵלּוּ לְהוֹצִיא מַשְׁקִים אֶלָּא אוֹכְלִין אוֹתָם בְּצִיר, וּבְנִידּוֹן דִּידָן כֵּלֵי עָלְמָא יוֹדְעִין שֶׁחוֹרְעִין אֲלַפֵּי שְׁדוֹת רַק בִּשְׁבִיל זֶה, וְגַם הֶיְרְקוֹת הוּא מִין מְיֻחָד שֶׁנִּקְרָאִים בּוּרְקְע״ס מְתוּקִים שֶׁעוֹמְדִים הֶעְקֵר רַק לְהוֹצִיא מֵהֶן צוּקֶר, אִם כֵּן לִיבָּרֵךְ עַל הַצּוּקֶר בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה כְּמוֹ עַל הַבּוּרְקְע״ס בְּעַצְמָם, וְאֵין לָנוּ טַעַם בָּזֶה לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל אֶלָּא לְפִי סְבָרָא הַשֵּׁנִיָּה שֶׁזָּכַר הָרַמְבַּ״ם וְהוּא מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁתַּנִּים עַל יְדֵי הָאוּר, וּסְבִירָא לֵיהּ דְּלֹא הָתְקִנוּ עַל זֶה בְּרָכַת הַפֵּרוֹת יָצָא כֵּיוָן שֶׁאֵין נִכָּר כְּלָל לְעַיִן אָדָם שֶׁמִּפֵּרוֹת אוֹ מִיָּרָק פְּלוֹנִי יָצָא דְּבָר זֶה שֶׁהָרֵי הוּא עַכָּשָׁו כַּחֲתִיכַת מֶלַח, וְאֵין לְבָרֵךְ בִּכְגוֹן זֶה אֶלָּא שֶׁהַכֹּל. וְהַגַּה לְעִנְיַן דִּינָא, אַף שֶׁהָרַמְבַּ״ם מַהֲרִאשׁוֹנִים [וְהֵם הַמַּעֲל סְבָרוֹת גְּדוֹלוֹת בְּדַעְתָּה קַמַּיְיתָא וְהָרַמְבַּ״ן חַנַנְאֵל (ברכות לו: ד״ה ועל דבש) וְהַתּוֹסָפוֹת (שם ד״ה ברטיבא) וְהָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ ה׳)] וְהַטּוּר יְרֵאִים (סי״ס קי) וְהַמְחַבֵּר [בְּרָכוֹת מהרי״ם] דַּעְתָּם דְּיֵשׁ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ עַל הַצּוּקֶר הַנַּעֲשֶׂה מֵהֶנָּיִם, וְכֵן גַּם כֵּן דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים [הַגַּ״ח (ס״ט) וְט״ז (ס״ק יג) וְהַגְּרָ״א] דְּמִסְתַּעֵר הַדִּין הוּא כְּהַבָּעֵל הֲלָכוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְסִיעָתוֹ הַנַּ״ל, מִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִנְהֹג לְכַתְּחִלָּה כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁפָּסַק כְּהָרַמְבַּ״ם דִּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, דְּבָזֶה הֲלֹא יוֹצֵא לְכָלֵי עָלְמָא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף וּבְכֶ״ח. וְכֵן הֶעְתִּיקוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְמַעֲשֶׂה. וְאַף עַל הַצּוּקֶר שֶׁלָּנוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה מִבּוּרְקְע״ס נֶהֱגוּ הָעוֹלָם גַּם כֵּן לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְנִרְאֶה דְּסָמְכוּ בָּזֶה עַל דַּעַת הָרַמְבַּ״ם וְכִסְבָרָתוֹ מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁתַּנָּה עַל יְדֵי הָאוּר, אַף דִּבְדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַל צוּקֶר שֶׁלָּנוּ אוֹ עַל צוּקֶר שֶׁל קָנִים אֵין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ אוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, יָצָא, [וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּבוּשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) וְהַגְּרַ״ז (ס״כ)], דְּהִנֵּה הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ״ל שֶׁהִזְכַּרְתִּי סְבִירָא לְהוּ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ עַל הַצּוּקֶר שֶׁל קָנִים, וְיֵשׁ עוֹד כַּמָּה רִאשׁוֹנִים דִּסְבִירָא לְהוּ דִּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, הֵינוּ תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כה: ד״ה וכתבו) וְהָרִיאַ״ז (כו. אות א) בְּהִלְכוֹתָיו עַיֵּן שָׁם, וְהַכֹּל בּוֹ (ס״ר קמו), וְגַם הָרַמְבַּ״ם (שם) כָּתַב שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת כָּל הַגְּאוֹנִים, [אֲבָל שֶׁהוּא חֵלֶק עֲלֵיהֶם], וְגַם בְּלֹא הָכִי אִם בָּרַךְ עַל פְּרִי הָעֵץ פְּרִי הָאֲדָמָה, יָצָא. וּתְמִיהַ עַל הַשּׁ״ז שֶׁיָּצַת לְצֵאת מִפְּסִיקָא שֶׁיָּקַשׁ פְּרִי הָעֵץ וְיִכּוֹן לְפִטּוּר בִּבְרָכָתוֹ עַל הַצּוּקֶר, וְתִימָה, אֹמְאִי לֹא חָשַׁשׁ לְשִׁיטַת כָּל הָנֵי רַבָּוָתָא הַנַּ״ל דִּסְבִירָא לְהוּ דְּבָרְכָתוֹ רַק בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא לְדַעַת כָּל הָנֵי גְּדוֹלִים, וְיוֹתֵר טוֹב הָיָה לוֹ לְיַעֵץ אַף לְסִבְרָתוֹ דְּהַצּוּקֶר כְּדַעַת הַשּׁוּר שֶׁיְּבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה דְּיוֹצֵא בָּזֶה בְּדִיעֲבַד אַף לְדַעַת הָרֹא״שׁ וְהַשּׁוּר, וְכֵן דָּחָה הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) אֶת דִּבְרֵי הַשּׁ״ז (שם). וְדַע, דְּלַעְנְיַן מוֹצֵץ קְנֵי צוּקֶר יֵשׁ גַּם כֵּן דַּעוֹת בַּפּוֹסְקִים אִם שַׁהַכֹּל אוֹ פְּרִי הָעֵץ אוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה, וְעַל כֵּן לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וּבְדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ פְּרִי הָעֵץ אוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה יָצָא:

(ה) [ג]יֵשׁ דַּעוֹת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִי מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אוֹ שֶׁהַכֹּל, (ו) אֲבָל עַל קָאלִינְע״ס אַף שֶׁגְּדֵלִין בְּאִילָן, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְבָרֵךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

סז), וְכָתַב שָׁם שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל׳ ברכות פ״ו) וְעִקָּר, וּמַשְׁמַע שָׁם שֶׁהֶיְהָ לָהֶם הַגִּרְסָא בְּגֶמָרָא כֵּן:

ב (ז) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א): (ג) פְּרִי מִגְדָּנִים (א״א) בְּסִימָן ר״ד אות כ״ג: (ד) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל נא ס״ט): (ה) דְּעַת הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״א) לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְהָעִיקוּ דְּבָרָיו הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהַגְּרַ״ז (ס״ג), וְהַחַיֵּי אָדָם (שם ס״ח) כָּתַב שֶׁהַמִּנְהָג לְבָרֵךְ פְּרִי הָאֲדָמָה, עַיֵּן שָׁם: (ו) חַיֵּי אָדָם (שם):

יח (סט) דַּע, דְּפֹסֶק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הוּא כְּדַעַת הָרִי״ף (ברכות פ״ו. כה:) וְהָרַמְבַּ״ם (ברכות פ״ח ה״ז) וְרַב הָאִי גְּאוֹן (הובא בראש״א לו: ד״ה לא קשיא), וְהָגְרַ״א בְּבֵאוּרוֹ (סס״ז) פְּסַק דְּסִלְקָא דַּעְתָּךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ כְּדַעַת הָרַאֲבַ״ד (הובא בראש״א שם) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם) וְהָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ ה׳), וְכֵן מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי הָרַאֲ״ה (פקודת הלדים לו:) שֶׁכָּתַב דְּטָעוּת סוֹפֵר הוּא בְּהָרִי״ף, וְצָרִיךְ לוֹמַר בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ. אָמְנָם לְצַפּוֹת זֶה מָצָאתִי חֲבֶל רִאשׁוֹנִים דְּקַיְימִי בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ״ם, וְהֵם הָאֶשְׁכּוֹל (ח״א סי׳ כח) וְהַפְּמַ״ג (עשי״ז שמברכים עליהם בופה״ע. וכן כתב בסידור (סדר ברכת הנהנין שם): אבל מיני עצים רכין הגדלים באילן גמור, אם הם פירות חשובים כגון מין שקורין בפולין יאגידעס השחורים מברך עליהם בורא פרי העץ. ג] ובשו״ע הרב (ס״ג) כתב: אותן תותים אדומים הנמצאים בתמוז וגם יש מין הנמצאים בחורף ואין בהם אלא שרף לבד כנוס בתוך החרצנים ומוצצים אותן וזורקין אותן מברכין עליהם שהכל כעל שאר מי פירות. **ליקוטי דברי הרב: א]** ובסדר ברכת הנהנין (שם ה״ז) כתב: אבל מיני עצים רכין שהעלין והפירות יוצאין מהעיקר עצמו אינו נקרא אילן כלל לדברי הכל לענין ברכת בורא פרי העץ, ואף אם אינו כלה כלל בחורף אלא כל העיקר נשאר קיים כל החורף וחוזר ומתלחלח ומוציא עלין ופירות בשנה השנית מברכין עליהם בורא פרי האדמה, כגון מיני תותים שקורין במדינתינו מאלינע״ס. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב כמ״א

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(טור ומרדכי בשם תשובת הגאונים (נכתוב פ"ו סי' קל(ג))): ג (ד) [ג]עַל הַמְאוּזְי"ש, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: ד [א][ד]עַל פֵּרוֹת שֶׁמּוֹצִיאִין * אִילָנֵי (ג) [ב] סְרָק, (ה) שֶׁהַכֹּל: ה (ו) [ה]בְּנֵי אַפָּא אַף עַל גַּב דְּבִשְׁלָן וְהַוְיָן כְּפֵרוֹת, אֵינוֹ מְבָרֵךְ (ז) אֶלָּא שֶׁהַכֹּל: ו * [ו]עַל זַנְגְּבִיל (ח) שֶׁמְּרַקְּחִים אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא רָטֹב, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם מְרַקְּחִים (ט) אוֹתוֹ יָבֵשׁ, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא (י) רָאוּי לַאֲכִילָה (ג) [ג] (יא) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר וּמְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: ז [ז]בְּשָׂמִים (יב) שְׁחוּקִים וּמְעֹרָבִים עִם סָקָר, (ז) [ד] (יג) הַבְּשָׂמִים עִקָּר וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּדִין בְּרָכַת אוֹתָם בְּשָׂמִים:

ג בְּתִשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים (הובא בשבולי לקט סדר ברכות סי' קס). ד שֶׁבְּלֵי הַלֶּקֶט בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים (שם). ה שם. ו בְּרָכוֹת ל"ו (ע"ב) וְיוֹמָא פ"א (ע"ב) וְשָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י (ד"ה הימלחא). ז טור בְּשֵׁם ר' מֵאִיר מָרוֹטֶנְבּוּרְג.

בֵּאוּר הַיּטֵב

אֵינָן רְאוּיִם לַאֲכִילָה כְּלָל אִם כֵּן אֵין לְבָרֵךְ אֶלָּא עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ד (ג) סָרָק. ט"ז (סק"א) הָעֲלָה דְּלֹא אָמַר כָּאן אֶלָּא בְּמִינִים גְּרוּעִים הָרְגִילִים לִהְיוֹת בְּצַעֲצֵי הַיַּיִן, כְּגוֹן תַּפּוּחִים קְטַנִּים וַאֲגָסִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה כְּשֶׁהֵם חַיִּים, אֲבָל תּוּתִים כְּשֶׁהֵם שׁוֹהִים הַרְבֵּה עַל הָאָנָה הֵם טוֹבִים לְאָכְלָם חַיִּים, מִבְּרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְאֵנוּ בְּכָל יוֹם מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ עַל אֲגָוִזִּים קְטַנִּים הַנִּלְקָטִים מַעֲצֵי יַעַר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְעַיֵּן יד אַהֲרֹן (הגב"י): ו (ג) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁצּוֹלִין זַנְגְּבִיל וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ לִרְפוּאָה, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְכֵן עַל פִּלְפְּלִין שֶׁמְּרַקְּחִין אוֹתָם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. אֲבָל בְּצִיטְוָ"ר מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). זַנְגְּבִיל וּפִלְפְּלִין יָבְשִׁין שֶׁכְּשָׁלוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ז (ד) הַבְּשָׂמִים עִקָּר. צוּק"ר עִם אִינְגְּבֶ"ר כְּתוּשׁ וְיֵשׁ שָׁם צוּק"ר הַרְבֵּה כְּמוֹ הָאִינְגְּבֶ"ר, אֲפִלּוּ הָכִי מִקְרֵי הַצּוּק"ר טָפֵל לְגַבֵּי הָאִינְגְּבֶ"ר, וּמְבָרֵךְ עַל הָאִינְגְּבֶ"ר בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וּפוֹטֵר הַצּוּק"ר. ט"ז (סק"ב). עַל הַשְׁמִשְׁמִין וְהוֹלוּנְדְרִי"א מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּטְחוּנִים שֶׁהַכֹּל. שְׁלָ"ה (שער האותיות אות קדושה כלל ה ס"ג). וְכֵן שְׁמִשְׁמִין שְׁמַטְגִּין אוֹתָן בְּדֶבֶשׁ מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּלֹא כְּקָצָת טוֹעִים לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. תְּשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סוֹף סִימָן ס"ה וְעַיֵּן סִימָן ר"ד סָעִיף י"א:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּמִדְיָנָתֵנוּ שְׁקוּרִין קַאלִינְס, וּכְפֵרוּי מְגָדִים (א"א סק"א) מַחְמִיר בָּזֶה שֶׁיְּבָרֵךְ עַל פְּרִי אַחֵר בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ תְּחִלָּה וְגַם יִשְׁתֶּה מַיִם וִיבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן שָׁם, וְהַיְנוּ מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לֵיהּ מִדַּיְתִים וַעֲנָבִים וְצוּק"ר לְרֵעַת הַטּוּר, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן עִקַּר שֶׁאֵין לְבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל וְיֵצֵא בָּזֶה, אִם לֹא שֶׁכְּלָאוֹ הֵכִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל הַפֵּרוֹת וְלִשְׁתּוֹת מַיִם, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּהֶכְרֵחַ: ד [ב] קָרָק. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְכָרְמֵי יוֹסֵף (סק"ב) כָּתַב בְּשֵׁם הָאֲרִי"ז (טעמי המצוות סוף עקב ד"ה בענין עשבי דהבורא) לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן עָמָא דְּבַר: ו [ג] הַזַּנְגְּבִיל. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּלְקוּטֵי פְּרִי חָדָשׁ שֵׁשׁ לְדוֹן בָּזֶה מִדִּין תּוּמֵי וְרַבְּתִּי כו', וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם מִזֶּה. וְעַיֵּן בְּצֵפֶק בְּרָכָה (כלל ו ס"ב) דְּמִרְחָצַת זַנְגְּבִיל וְכֵיוֹצֵא הֵינוּ כְּשֶׁמְּרַקְּחִין חֲתִיכוֹת מִמֶּנּוּ, אֲבָל אִם הוּא מְעוּף וְכָתוּת עַד שֶׁאֵינוֹ נִכָּר מַה הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא זַנְגְּבִיל מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְעַיֵּן סִימָן ר"ד סָעִיף י"א. וְעַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד) דְּמִרְחָצַת חֲזָרַת שְׁקוּרִין קְרֵיי"ן מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּבְאַלְיָה רַבָּה (סק"ב) כָּתַב דְּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם שֶׁעִקַּר כְּאֵלְיָה רַבָּה: ז [ד] הַבְּשָׂמִים עִקָּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סי' רב מש"ז ס"ק יד) כָּתַב דְּאוֹתָן שֶׁמְּרַקְּחִין נוֹהֲג"ש שֶׁמְּשַׁמְּרִין עִם אֲגוֹזִים מְעֹרָבִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עֲלֵיהֶן שֶׁהַכֹּל, שֶׁאֵין הָאֹכֶל רָאוּי כְּלָל, וַאֲפִלּוּ אִם בּוֹלֵעַ עִם הַקְּלִפָּה וְהַגַּרְעִין, (ו) מִכָּל מָקוֹם הָלַא בָּאֱמֶת הַקְּלִפָּה וְהַגַּרְעִין אֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה כְּלָל: ג (ד) עַל הַמְאוּזְי"ש בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. גַּם כֵּן הַטַּעַם כְּמוֹ בְּתוּתִים: ד (ה) שֶׁהַכֹּל. (מ) דְּלֹא חֲשִׁיבִי לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, דִּכְמוֹ עֵץ בְּעַלְמָא נִינְהוּ. (ט) וְלֹא דָּמֵי לְתוּתִים שֶׁבְּסָעִיף ב' דַּחֲשׁוּבִין עַל כָּל פָּנִים פְּרִי אַף שֶׁגְּדָלִים נַמִּי בְּסִנָה דְּהוּא כְּאִילֵּן סָרָק, דְּהֵם טוֹבִים לַאֲכִילָה חַיִּים כְּשֶׁהֵם שׁוֹהִים הַרְבֵּה עַל הָאָנָה וּמִתְבַּשְּׁלִין, אֶלָּא שֶׁאֵין הֶעָנָף מִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לַחֲבָרְתָּהּ, אֲבָל כָּאן מְיִירֵי בְּפֵרוֹת גְּרוּעִים כְּגוֹן תַּפּוּחִים קְטַנִּים וַאֲגָסִים קְטַנִּים הַגְּדָלִים בַּעֲצֵי הַיַּעַר [ב]שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה כְּשֶׁהֵם חַיִּים, וְעַל כֵּן אֵינָם חֲשׁוּבִין בִּכְלַל פְּרִי וַאֲפִלּוּ בְּשִׁלְמָם, וְלָכֵן מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל. (י) וַאֲגוֹזִים קְטַנִּים הַנִּלְקָטִים בַּעֲצֵי הַיַּעַר שֶׁהֵם טוֹבִים לַאֲכִילָה, פְּרִי גָּמוּר הוּא וּמְבָרֵךְ עַל זֶה בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ. וְכֵן עַל אֶגְרָע"ס וּבִלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז קָאסְטָעה"ר בָּעֵרי"ן, אַף שֶׁגְּדָלִים עַל קוֹצִים, נֶהֱגוּ הָעוֹלָם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אֲבָל עַל פְּרִי אֹדֶם שֶׁגְּדֵל עַל קוֹצִים שְׁקוּרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הָאנְפוֹטֶי"ן וְכָל שֶׁכֵּן עַל הַמִּינִים שֶׁגְּדֵל עַל אֲטָדִין וְקוֹרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז שְׁלוּיִם קָעֶרְשֶׁי"ן וּבִלְשׁוֹן פּוֹלִין פִּיאִינְצָע"ס, מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל, (יא) שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבִין וְגַם שֶׁגְּדֵלִין עַל אֲטָדִין: ה (ו) בְּנֵי אַפָּא. הֵינוּ עֲנָבִים קְטַנִּים שֶׁרְגִילִין לְהֹמְצָא בַּהֲדַסִּים: (ז) אֶלָּא שֶׁהַכֹּל. דְּלֹא חֲשִׁיבִי, וַהֲוָה לַהּ כְּפֵרוֹת שֶׁמּוֹצִיאִין אִילָנֵי סָרָק: ו (ח) שֶׁמְּרַקְּחִים אוֹתוֹ. אֲשְׁמְעִינַן דְּעַל יְדֵי רְקוּחַ שֶׁמְּרַקְּחִין אוֹתוֹ בְּדֶבֶשׁ לֹא נִשְׁתַּנָּה בְּרָכָתוֹ מֵאִלּוּ אֲכָלוֹ חַי דִּבְרָכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ר"ב בְּסָעִיף י"ח: (ט) אוֹתוֹ יָבֵשׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דְּזַנְגְּבִיל יָבֵשׁ אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל וּכְבִסִימָן ר"ב סָעִיף ט"ז, הָכָא דְּעַל יְדֵי רְקוּחַ נַעֲשָׂה רָאוּי לַאֲכִילָה חוֹזֵר לִבְרָכָתוֹ הָרְאוּיָה. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאֲגוֹז רַךְ דְּאִיתָא שָׁם בְּסָעִיף י"ד דְּאַף שֶׁנִּתְקַן עַל יְדֵי בְּשׁוּל בְּדֶבֶשׁ מִכָּל מָקוֹם בִּרְכָתוֹ שֶׁהַכֹּל, (יב) דְּהָתָם הַפֵּרוֹת לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן זְמַן בְּשׁוּלוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּהַפֵּרוֹת כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל אֶלָּא שֶׁמַּחֲמַת יְבֵשׁוּתוֹ לֹא הָיָה רָאוּי לַאֲכִילָה, וְלָכֵן מַהֲנֵי כְּשֶׁמְּרַקְּחוֹ וְעוֹשֶׂהוּ רָאוּי]. וְהוּא הַדִּין (יג) כְּשֶׁמְּרַקְּחִין פִּלְפְּלִין יְבֵשִׁין גַּם כֵּן בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (יג) כְּשֶׁצּוֹלִין וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ לִרְפוּאָה, כֵּיוָן דְּחָזֵי לַאֲכִילָה עַל יְדֵי כָּךְ, אֲבָל צִיטְוָ"ר מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, כֵּיוָן דְּעָבִיד לְטַעֲמָא וְלֹא לַאֲכִילָה. מִרְקַחַת שֶׁל (טו) חֲזָרַת (שְׁקוּרִין קְרֵיי"ן) בִּרְכָתוֹ (טז) שֶׁהַכֹּל, אֲבָל מִרְקַחַת שֶׁל רַעְטֶי"ךְ מְשַׁמֵּעַ (יז) מִכַּמָּה אַחֲרוֹנִים דִּבְרָכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וַאֲפִלּוּ אִם עוֹשֶׂה מִקְלְפָתָן גַּם כֵּן לֹא נִשְׁתַּנִּית הַבְּרָכָה: (יא) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר. וַאֲפִלּוּ רְקָחוֹ עוֹבֵד גִּלּוּלִים (יח) אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׁוּל עוֹבֵד גִּלּוּלִים, שֶׁהֲרֵי נֶאֱכָלִין חַיִּין עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת צוּק"ר, אֲבָל שְׁאָר כָּל מִינֵי פֵּרוֹת אוֹ יְרָקוֹת וְכֵן עֲלֵי וְרָדִים כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לֶאֱכֹל אוֹתוֹ חַי, אִם בְּשֶׁלָּן אוֹ רְקָחָן נִכָּרִי אֲסוּרִים מִשּׁוּם בְּשׁוּל עוֹבֵד גִּלּוּלִים: ז (יב) שְׁחוּקִים. הֵינוּ אַף כְּשֶׁהֵם (יט) שְׁחוּקִין וְנִמּוֹחִין לְגַמְרֵי עַד שֶׁאֵין נִכָּר בָּהֶם תְּאֵנָה כְּלָל, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נִשְׁתַּנִּית בִּרְכָתָן עַל יְדֵי זֶה לְכָלֵי עַלְמָא, דְּדֶרֶךְ הַבְּשָׂמִים לְכָתֵּשׁ בְּאֹפָן זֶה: (יג) הַבְּשָׂמִים עִקָּר. הֵינוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵיָה צוּק"ר (כ) הָרֹב וּמְעַט בְּשָׂמִים, וּכְעֵין שֶׁנּוֹהֲגִין בֵּינֵינוּ לַעֲשׂוֹת מֵאגְע"ן פּוּלְוָוע"ר שֶׁמְּעָרְבִין צוּק"ר הַרְבֵּה עִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): ד (ם) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ע) ט"ז (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (י) ט"ז (שם), וְכֵן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (יא) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נא ס"ט): ו (יב) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג): (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (טו) עַיֵּן פְּרִי מְגָדִים (משז"ל סק"א) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג): (טז) וּמַשְׁמַע בִּפְרִי מְגָדִים (שם) דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹכְלוֹ חַי אָפְשָׁר דִּבְרָכָתוֹ שֶׁהַכֹּל: (יז) כֵּן מְצַדֵּד בִּפְרִי מְגָדִים (משז"ל סק"ג) וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נג ס"ב): (יח) מַסְקָנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נג ס"ט): ז (יט) רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁמְּבָאר בְּסִימָן ר"ד סָעִיף קָטָן (כ"ב) [נ"ב] דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נִכָּר מֵהוּתוֹ וְתָאֳרוֹ, דְּהָכָא לְעִנְיַן הַבְּשָׂמִים שְׁרִירָן בְּכָךְ מוֹדוּ כֻּלֵּי עָלְמָא, הֵינוּ אֲפִלּוּ לְדַעַת הַגְּהָ"ה שֶׁבְּסִימָן ר"כ סָעִיף ז', וְכִמְבֹאָר בְּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן כ"ט: (כ) פְּרִי מְגָדִים (משז"ל סק"ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סי' רד ס"ה) כתב שיש מי שהיה נוהג לברך בורא פרי האדמה על הגדלים בארץ ובורא פרי העץ על הגדלים באילן אפילו הם מינים גרועים כעשבים ודומיהם. ובסידור (בסדר ברכת הנהנין פ"ו ה"ה) הביא שהאר"י ז"ל היה נוהג כן. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין ראוים לאכול חיים לאינם ראוים וכתב: מיני פירות גרועים הגדילים באילני סרק וכו' אע"פ שהם ראויים לאכילה אינם חשובים פרי ואין מברכין עליהם אלא שהכל נהיה בדברו בין חיים בין מבושלים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah